

NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN

Commissie voor Contact en Samenspreking met andere kerken

Alg. Secretaris: ds P.J.H. Krol

J.G. van Arkstraat 3

8181 MG Heerde

tel. 0578 560626

e-mail: p.j.hkrol@freeler.nl

Heerde, 1 maart 2004.

Aan: de Landelijke Vergadering 2004 van de Ned.Geref. Kerken te Lelystad,

Geachte afgevaardigden,

In ons rapport aan uw vergadering merken we op blz. 27 op, dat de rapportdelen 4.1 en 4.3 aan DKE van de GKV zijn toegestuurd met de vraag of zij zich voldoende herkennen in de weergave van de gesprekken.

DKE hebben ons per brief d.d. 20 oktober 2003 bericht dat zij zich in het algemeen voldoende herkennen in de weergave, maar dat zij toch wel enige kanttekeningen hebben.

Ten aanzien van 4.1 merken zij op, de rapportage van de besprekingen van de casussen wel wat summier te vinden.

Ten aanzien van 4.3 (de pagina's 26 en 27 van ons rapport) vinden zij de weergave van de twee gesprekken niet helemaal bevredigend.

Tijdens onze ontmoeting met DKE op 29 oktober 2003 hebben zij met name hun kanttekeningen bij 4.3 nader toegelicht. Kort samengevat: de weergave wordt hier en daar toch wat nivellerend gevonden.

We hebben naar aanleiding daarvan in die ontmoeting als commissie toegezegd dat we zouden proberen de tekst van onze rapportage op dit punt te herschrijven of aan te vullen, om recht te doen aan de gevoelens van DKE.

Wij vinden dat het boeiende gesprek waarover het hier gaat, zich moeilijk in een aantal zinnen laat samenvatten. We hebben daarom gekozen voor een andere oplossing. Wij sturen u de betreffende delen uit de goedgekeurde notulen van deze gesprekken (zie bijlage), zodat U zo ruim mogelijk geïnformeerd bent.

Namens CCS,
Ds. P.J.H. Krol, *secretaris*

Gesprek over het leerstuk van de uitverkiezing

Vorbereid door dr. B. Kamphuis en drs. H. de Jong is dit leerstuk twee keer onderwerp van gesprek geweest tussen CCS en DKE, namelijk op 19 maart en 3 juni 2003. Hieronder vindt u een weergave van deze gesprekken op basis van de notulen.

19 maart 2003

Dit deel van de vergadering zal bestaan uit een gesprek over de vraag hoe wij in deze tijd het leerstuk van de uitverkiezing willen vertolken.

Beide inleiders geven een korte toelichting bij het al geleverde materiaal.

Kamphuis schreef een nota: "Uitverkiezing en belijdenis".

De Jong schreef al eerder zijn boek "Van oud naar nieuw", en liet ons de antwoorden lezen die hij schreef op vragen die dr. E.A. de Boer hierover stelde.

Kamphuis staat kort stil bij het belang van een gezonde binding aan de belijdenis, met eerbied en respect en met een open houding om verschillende delen van de leer in onze tijd anders onder woorden te brengen.

Kritiek op, dan wel vragen bij, de belijdenis moet niet anachronistisch worden; het is van belang, goed de tijd te kennen waarin de belijdenis werd opgesteld, en rekening te houden met het toenmalige denkkader. Waar dat op een goede manier gebeurt is de binding aan de belijdenis een belangrijke zekerheid in onze tijd.

De Jong geeft weer hoe hij persoonlijk al vroeg geboeid was door de verwoording van Gods verkiezend handelen in de Dordtse Leerregels, maar dat hij ook steeds meer leerde zien dat de leer van de dubbele uitverkiezing juist bij serieuze mensen verkeerd uitwerkte. Verder legt hij uit dat in zijn theologiseren de band met Schrift en belijdenis meer inhoudelijk is dan formeel.

Sprekend over het vraagstuk van de verkiezing constateert de Jong dat in ons denken de verkiezing in tijd en in eeuwigheid teveel zijn geïdentificeerd. Het komt aan op het goede onderscheid.

De verkiezing in eeuwigheid is de verkiezing van Christus.

De verkiezing in de tijd heeft te maken met een openheid voor het geloof, waarbij opgemerkt moet worden dat het niet gaat om een remonstrants geloof, een positieve kwaliteit van de mens, maar het geloof dat van Christus gevuld/vervuld is.

In het gesprek dat vervolgens in de breedte van het gezelschap wordt gevoerd komen de volgende onderwerpen naar voren.

Het eeuwige besluit van God.

Kamphuis heeft in zijn notitie aangegeven dat de insteek van de DL bij het eeuwige besluit van God ongelukkig is. Ten Brinke wijst er op dat het voortijdige van het besluit toch heel duidelijk in de Schrift een plaats heeft.

Kamphuis beklemtoont dat het feit, dat wij de verkiezing leren kennen in Christus, geen neutraal gegeven is. Het is waar dat de Schrift leert dat God ons "tevorens" uitverkozen heeft, maar het gaat bij deze voortijdigheid niet om "heel lang geleden", een besluit dat in de grijze oudheid is genomen.

De Jong wijst er op dat het "voor" toch wel iets moet betekenen, het gaat wel aan ons vooraf, namelijk in Christus.

Het gesprek maakt duidelijk dat het moeilijk is om het "voortijdelijke" van het besluit van God in onze denkkaders te passen. Gods werkelijkheid gaat aan onze vaardigheid om woorden te vinden vooraf.

Verkiezing en verantwoordelijkheid.

De vraag komt op hoe om te gaan met broeders en zusters die door het leerstuk van de eeuwige verkiezing worden lamgeslagen.

De dubbelheid van de waarheid komt naar voren.

God verkiest ons, los van onze kwaliteiten.

Toch is duidelijk dat we als mensen worden geroepen gehoorzaam te zijn, en ja te zeggen op de oproep om te geloven.

Deze twee waarheden kunnen naast elkaar bestaan, en krijgen hun noodzakelijke accent in specifieke pastorale situaties.

De vraag naar het geloof van de mens.

De stelling van de Jong, dat de verkiezing in de tijd mee rust op het feit dat zo iemand geestelijk hoogstaander is dan anderen, roept vragen op.

Er wordt gewezen op het gevaar dat er dan toch bij de gelovige mens iets is om op te roemen, terwijl een van de grote voordelen van de leer van de uitverkiezing juist is dat je beseft dat je als gelovige op geen enkele manier beter bent dan ongelovigen.

In het gesprek komen beide waarheden naast elkaar naar voren.

Enerzijds heeft het zin om mensen aan te spreken, dat impliceert dat zij de keus kunnen maken om te geloven. We zien dan ook dat Abraham geprezen wordt om zijn gehoorzaamheid.

Anderzijds is het van groot belang in het oog te houden dat God de mens moet aanspreken en dat pas door die roeping van God de mens de mogelijkheid ontvangt de goede keus te maken.

De vraag komt op of er in het spreken van de Jong over de verkiezing in Christus, wel ruimte is voor een persoonlijke verkiezing. De Jong geeft aan dat de vraag naar de persoonlijke verkiezing voor hem minder speelt. Het gevaar van zoeken naar een persoonlijke verkiezing is dat het buiten Christus om kan gaan en dat men een andere zekerheid zoekt buiten en boven de geloofszekerheid.

De vraag die dit oproept is of we in deze gedachtegang toch niet teveel worden teruggeworpen op ons eigen geloof. De Jong beantwoordt dit bevestigend. Bij de evaluatie van het gesprek zal hier nog op worden teruggekomen.

Hoe dragen we het geheimenis van verkiezing en verwerping over?

Verkiezing.

Prekend over de verkiezing zou De Jong Christus centraal zetten als het stralend midden van de verkiezing, bijvoorbeeld aan de hand van de verheerlijking op de berg: *Deze is mijn Zoon, de geliefde, hoort naar Hem.*

Ook Kamphuis zou in een dergelijke preek Christus centraal zetten. Meer centraal dan in de DL gebeurt. Een preek over de verkiezing moet gaan over Gods liefde in Christus.

Verwerping.

Het thema verwerping speelt momenteel in de GKV hoegenaamd geen rol in de prediking, stelt Kamphuis. Als het aan de orde komt zou hij benadrukken dat de boodschap is dat het God niet uit de hand loopt, en dat dat voor de gelovigen een doorslaggevende zekerheid is.

De Jong zou in preken over de verwerping een verband leggen met de gehoorzaamheid die wij als mensen hebben om aan het Woord te gehoorzamen.

Evaluatie van het gesprek.

Alle aanwezigen stemmen in met de stelling van de voorzitter dat er op een open en vruchtbare manier over wezenlijke zaken is gesproken. Het belijden, zoals verwoord in de DL is op een goede en open manier aan de orde gekomen. Er is duidelijk sprake van herkenning in de manier van aanpak en de toon van samen spreken.

Tegelijk is het duidelijk dat er op het punt van het omgaan met de belijdenis geen volledige eenstemmigheid is.

Kamphuis merkt op dat het in GKV kring duidelijk is dat de binding aan de belijdenis meteen verbonden is aan het gezag van de Schrift. Bij het herijken van de belijdenis moet de directe band met de Schrift steeds in het oog worden gehouden.

De Jong wijst er op dat het in NGK kring legitiem is om open vragen te stellen over moeilijke onderwerpen

---

van de leer, waarbij opgemerkt moet worden dat er geen vragen worden gesteld bij het hart van de belijdenis.

De Boer merkt op dat als we nu onze belijdenis opnieuw zouden moeten formuleren, we het waarschijnlijk helemaal eens zouden zijn.

Ten Brinke spreekt dit tegen.

Uit dit gesprek blijken tenminste twee punten waar grondig over zou moeten worden doorgesproken.

De rol van het geloof bij de mens, en daarmee samenhangend de geestelijke openheid die de Jong bij uitverkorenen meent te herkennen.

De stelling van de Jong dat gelovige mensen niet kunnen zeggen dat zij persoonlijk van eeuwigheid uitgekozen zijn.

Hier merkt de Jong overigens bij op dat zijn ponerende toon meer zoekend moet worden begrepen. Het nadenken hierover is nog lang niet afgerond.

Kamphuis stemt ter afronding in met het gevoel van verbondenheid, ondanks de verschillen. In dit gesprek was een grote verwantschap, er kwam een tweezijdige boodschap in door:

“Bij ons (GKV) is geen letterknechterij.

Bij jullie gaat niet zomaar alles van de belijdenis overboord.”

6 juni 2003

De voorzitter merkt op, dat het op deze bijeenkomst zal gaan over de vraag hoe het spreken over de verkiezing door De Jong en Kamphuis op de vorige vergadering zich verhoudt tot de bewoordingen van de confessie. Het gaat dan met name om twee punten: de rol van het geloof van de mens (zijn 'geestelijke openheid') en de stelling van De Jong dat gelovige mensen niet kunnen zeggen dat zij persoonlijk van eeuwigheid uitgekozen zijn. De discussie daarover staat in het kader van de vraag: hoe vinden wij elkaar? Verschillende leden van de CCS tonen zich ingenomen met de wijze waarop Kamphuis de vorige vergadering heeft gesproken over de verkiezing. De vraag blijft wel of het op dezelfde manier ook in de gemeenten wordt beleefd. Ook wordt Kamphuis gevraagd of zijn accentuering van de verkiezing in Christus niet een verandering betekent ten opzichte van het klassieke denken over de predestinatieleer. Door leden van zowel de CCS als de DKE wordt De Jong gevraagd hoe zijn benadering zich verhoudt tot het spreken van de belijdenis. Hoe verdraagt zijn spreken over het 'openstaan voor het geloof' zich met de volstrekte soevereiniteit van God? En moeten de twee centrale gesprekspunten niet gerekend worden tot het hart van de belijdenis?

Kamphuis merkt op, dat wanneer hij bepaalde dingen anders zegt dan de Dordtse Leerregels, dit meer is dan een cosmetische verandering. Dat geldt voor het spreken over de verkiezing in Christus en het anders opvatten van het begrip 'van eeuwigheid' dan 'heel lang geleden'. Hij herkent zich in een groot deel van de benadering van De Jong. Men zou volgens Kamphuis met De Jong kunnen zeggen: de voorbeschikking hoort bij de nabeschouwing; over de persoonlijke verkiezing valt alleen achteraf te spreken. Het geloof is een voorwaarde om te kunnen spreken over je eigen verkiezing. De DL ontkennen dat niet, maar dit raakt door de opbouw van dit document wel wat op de achtergrond. Kamphuis constateert verder, dat ook De Jong uiteindelijk wel spreekt van een persoonlijke verkiezing. In het geloof spreek je immers over de zekerheid van je eigen verkiezing. Wat de 'geestelijke openheid' betreft: mensen zullen altijd danken voor hun verkiezing en die eventuele openheid als een geschenk van God zien. Openheid en ontvankelijkheid voor het geloof zijn voor honderd procent door God gegeven en mogen niet gezien worden als eigenschappen die bepaalde mensen van nature al hebben. Er is wel verschil in het geloofsleven van mensen, maar het is altijd een verschil dat God geeft.

De Jong reageert hierop, door Kamphuis hartelijk te danken voor de wijze waarop deze zijn zienswijze heeft weergegeven. Volgens De Jong helpt Kamphuis hem op deze manier niet in zijn eigen boek verstrikt te raken. De Jong benadrukt dat ook voor hem de Schriftplaatsen waarnaar verwezen wordt i.v.m. het onderwerp van de verkiezing een levende werkelijkheid zijn. Waar het hem om gaat is, dat de menselijke verantwoordelijkheid niet mag ondersneeuwen. Hij heeft geen behoefte de DL tegen te spreken, maar door de opzet van dit formulier dreigt het gevaar dat die verantwoordelijkheid te veel op de achtergrond komt. Het hart van de belijdenis inzake de verkiezing is, dat de gelovigen God de eer geven die Hem toekomt. Dat De Jong zei dat hij zich ergens tussen Dordt en Arminius bevindt, was „misschien onvoldoende

doordacht” en vooral prikkelend bedoeld.

Na de pauze stellen diverse sprekers vast dat De Jong en Kamphuis – en ook de overige deelnemers aan het gesprek – elkaar dicht genaderd zijn in hun spreken over de verkiezing.

De Jong zegt dat hij weg wil bij de verdenking dat het geloof een prestatie is; de aard van het geloof verzet zich tegen die gedachte. Hij vindt het voorts van veel meer belang om ‘in de nabeschouwing’ dankbaar te zijn voor de persoonlijke verkiezing, dan te benadrukken dat alles bij voorbaat al vastligt. De Jong stelt dat hij wel vrijer omgaat met de belijdenis dan anderen, niet om de belijdenis te kritiseren maar wel om inhoudelijk verder te kunnen komen. Kamphuis merkt op, dat hij geen voorstander is van een formele binding aan de belijdenis zonder meer; hij wil steeds sympathetisch-kritisch naar de confessie kijken. Hij ziet een beperkt verschil tussen De Jong en de vrijgemaakte benadering van de belijdenis, die wat voorzichtiger is. Ten Brinke vraagt zich af of het goed zou zijn discussies over de inhoud van de belijdenis te voeren voordat men erover publiceert. Anderzijds wordt opgemerkt, dat het goed is wanneer er ruimte bestaat voor een discussie als deze over het boek van De Jong.